Prestatieafspraken

2024-2028

gemeente Westervoort

HUURDERS VERENIGING twee stromenland

vivare

Gemeente Duiven

Inhoud

1 Inleiding 2

2 Samenwerking gemeenten, Vivare en huurdersorganisatie 2

3 Beschikbaarheid 2

3.1 Sociale huur 3

3.2 Middenhuur 3

3.3 Aanpak 3

3.4 Sociale grondprijs 3

3.5 Verdeling van de schaarste 4

4 Betaalbaarheid 4

4.1 Huurverdeling 4

4.2 Vroegsignalering 5

5 Duurzaamheid 5

5.1 Transitievisie warmte 5

5.2 Circulariteit 5

5.3 Klimaatadaptatie en biodiversiteit 6

6 Leefbaarheid 6

6.1 Kwaliteit woningen 6

6.2 Mix in de wijk 6

7 Aandachtsgroepen 7

7.1 Zorg en/of ondersteuning 7

7.2 Accent op woonruimte 7

7.2.1 Ouderen 7

7.2.2 Woonwagenbewoners 8

1 Inleiding

In 2022 zijn de Nationale Prestatieafspraken (NPA) gesloten. Corporaties, de Woonbond, Ministerie VWS en gemeenten hebben hiermee een stevige ambitie neergezet voor de maatschappelijke opgaven rond de beschikbaarheid van voldoende betaalbare woningen, de verduurzaming van de gebouwde omgeving, de leefbaarheid van wijken en buurten en de betaalbaarheid van wonen. De NPA zijn inmiddels regionaal verankerd in de Woondeal 2.0. Gemeenten, Vivare en de huurdersorganisatie committeren zich aan het uitvoeren van deze afspraken.

De NPA en de Woondeal 2.0 bevatten opgaven die niet vandaag of morgen gerealiseerd zijn. De komende jaren is de ambitie daarmee helder. Deze is daarnaast voor een deel al geborgd in (gemeentelijk) beleid, zoals de geactualiseerde Huisvestingsverordening, de aankomende Woonzorgvisie en de Transitievisie Warmte. We kiezen er dan ook voor om meerjarige lokale prestatieafspraken te maken voor vijf jaar. We zetten een stip op de horizon: waar gaan we samen naar toe? En leggen de nadruk op het realiseren van de afspraken.

2 Samenwerking gemeenten, Vivare en huurdersorganisatie

Gemeenten, Vivare en huurdersorganisatie werken samen om zo efficiënt mogelijk een kwalitatief goede invulling te geven aan de ambities. Hiervoor is het belangrijk dat we transparant zijn naar elkaar over onze visies, ambities en plannen. Dit doen we door korte communicatielijnen te houden en het opstellen van een jaarlijks uitvoeringsprogramma en een actueel projectenoverzicht.

Onder deze 5-jarige kaderstellende prestatieafspraken komt een uitvoeringsprogramma. Dit uitvoeringsprogramma wordt één keer per jaar vastgesteld. Hierin worden concrete acties, aandachtspunten en doelen afgesproken voor het komende jaar. Tenminste drie keer per jaar komen gemeente, Vivare en de huurdersorganisatie bij elkaar om het uitvoeringsprogramma te monitoren. Op bestuurlijk niveau komen de partijen ook drie keer per jaar bij elkaar, om achtereenvolgens het bod te bespreken en het (concept) uitvoeringprogramma en tot slot de jaarlijkse afspraken te bekrachtigen.

Gemeenten en Vivare houden een nauwe verbinding op woningbouwprojecten. Dit houdt in dat Gemeenten en Vivare naast aan het uitvoeringsprogramma een toekomstgericht projectenoverzicht bijhouden. Tenminste twee keer per jaar wordt deze gezamenlijk gemonitord en waar nodig wordt een intensievere samenwerking toekomstgericht gezocht, om energie te houden op het realiseren van woningen voor de juiste doelgroep op het juiste moment.

3 Beschikbaarheid

Gemeenten, Vivare en de huurdersorganisatie zetten gezamenlijk in op het terugdringen van het woningtekort, door het bouwtempo te verhogen en meer betaalbare woningen te bouwen. Voor de lokale prestatieafspraken is wat betreft de nieuwbouwopgave de Woondeal 2.0 leidend, die is uitgewerkt in de streefprogramma's van de gemeenten Duiven en Westervoort. Tot en met 2030 betreft de opgave voor de gemeente Duiven 235 sociale huurwoningen en

40 middenhuurwoningen. Voor de gemeente Westervoort betreft de opgave 160 sociale huurwoningen en 120 middenhuurwoningen.

3.1 Sociale huur

De nieuwbouwopgave voor de sociale huur past in beide gemeenten bij de nieuwbouwprogrammering van Vivare. Uitgangspunt is dat nieuwbouw goed aansluit bij de lokale behoefte en dat er sprake is van een evenwichtige verdeling van woningtypologieën en prijssegmenten. Per project wordt dit afgewogen en wordt een programma van eisen opgesteld. Daarbij wordt rekening gehouden met de wensen van specifieke groepen als kleine huishoudens, jongeren en ouderen. Ook de spankracht in het sociale domein speelt een rol. De voortgang van de opgave wordt bijgehouden door middel van een projectenoverzicht, dat een plaats krijgt in de jaarlijkse uitvoeringsprogramma's.

3.2 Middenhuur

In de Woondeal 2.0 is afgesproken dat er tot 2030 in Duiven 40 en in Westervoort 120 nieuwe woningen in de middenhuur gerealiseerd worden. Daarmee worden huishoudens bediend die een te hoog inkomen hebben om voor een sociale huurwoning in aanmerking te komen, maar te weinig verdienen voor een koopwoning. Deze woningen kunnen zowel door corporaties als door marktpartijen gerealiseerd worden. In de NPA hebben de corporaties toegezegd in die periode 50.000 middenhuurwoningen nieuw te bouwen. In lijn met deze afspraken spreekt Vivare de intentie uit om een deel van het programma in Duiven en Westervoort voor haar rekening te nemen. Vivare onderzoekt op korte termijn hoe ver de financiële mogelijkheden reiken om deze intentie waar te maken. De gemeente staat open voor andere partijen, zoals beleggers, om woningen in dit prijssegment te realiseren. Daarnaast heeft Vivare de intentie om ook in de bestaande voorraad meer woningen in de middenhuur aan te bieden, als de kwaliteit van de woning zich daarvoor leent. Dat zal pas gebeuren na oplevering van nieuwe sociale huurwoningen, zodat een teruggang in het aantal sociale woningen wordt voorkomen.

3.3 Aanpak

Om het woningtekort terug te dringen, het bouwtempo te verhogen en meer betaalbare woningen te bouwen, wordt op een aantal oplossingsrichtingen ingezet. De gemeente spant zich in om nieuwbouwlocaties beschikbaar te stellen. Beide partijen zoeken en benutten mogelijkheden om bestaand vastgoed te transformeren naar wonen. Daarnaast verdicht Vivare waar mogelijk bestaande bezit, bijvoorbeeld door op te toppen, woningen te splitsen, of door vervangende nieuwbouw. De gemeente ontwikkelt beleid om deze ontwikkelingen meer ruimte te geven. Verder zien we kansen voor vernieuwende bouw- en woonconcepten en flexibele (en tijdelijke) woningen. Bij deze laatste categorie wordt wel gestreefd naar een hoog kwaliteitsniveau en een levensduur van tenminste dertig jaar. In het eerder genoemde periodieke projectenoverleg worden deze oplossingsrichtingen besproken en geprioriteerd.

3.4 Sociale grondprijs

De grond voor de sociale huurwoningen werd door de gemeenten altijd tegen 'een passende grondprijs' aangeboden. Met ingang van de grondprijzenbrief 2024, die naar verwachting begin 2024 door het college wordt vastgesteld, worden de grondprijzen bepaald voor sociale huurwoningen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar grondgebonden woningen en

appartementen. Daarnaast spant de gemeente zich in om in overeenkomsten met andere grondeigenaren en ontwikkelaars een vergelijkbare grondprijs af te spreken voor sociale huurwoningen.

3.5 Verdeling van de schaarste

Het is het streven om iedereen die vanwege een beperkt inkomen of kwetsbaarheid een beroep op Vivare doet, te helpen met passende huisvesting. De groep woningzoekenden die afhankelijk is van de sociale huur groeit echter en het aanbod is niet groot genoeg. Hierdoor moeten veel mensen lang wachten op een passende woning. Daarnaast legt het huisvesten van aandachtsgroepen steeds meer beslag op het aanbod van betaalbare woningen. De geactualiseerde gemeentelijke Huisvestingsverordening (looptijd van 2024 t/m 2027), het rijksprogramma 'Een thuis voor iedereen' en de lokale woonzorgvisies (2024) bieden de belangrijkste kaders voor de verdeling van de beschikbare woningen. Gemeenten, Vivare en de huurdersorganisatie zetten gezamenlijk in op een evenwichtige en rechtvaardige verdeling. De gemeente Westervoort heeft de wens om het maximaal percentage voor loting gelabelde woningen (30%) en het maximum percentage toewijzingen van nieuwe sociale huurwoningen aan inwoners van de eigen gemeente (50%) te benutten. Dat laatste is ook het streven in de gemeente Duiven.

4 Betaalbaarheid

Vivare geeft, conform de NPA, uitvoering aan verschillende maatregelen om wonen betaalbaar te houden, zoals een generieke huurmatiging voor de periode van 2023, 2024 en 2025 (volgend aan de CAO-loonontwikkeling) en een eenmalige huurverlaging in 2023 voor huurders met een inkomen op of onder 120% sociaal minimum én een huur hoger dan € 575 (prijspeil 2023). Daarnaast neemt het aantal woningen met een huur tot € 575 in de totale corporatievoorraad t/m 2025 niet af.

In de Woondeal 2.0 is verder afgesproken dat elke gemeente toewerkt naar een nieuwbouwprogramma met minimaal 67% betaalbare woningen en minimaal 30% in de sociale huur. Omdat het aandeel goedkope woningen relatief hoog is in de gemeente Westervoort, is met de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen afgestemd dat Westervoort zich kan beroepen op artikel 11 in de Woondeal om gemotiveerd af te kunnen wijken indien nodig. Vooralsnog houdt de gemeente Westervoort 25% sociale huur aan in het streefprogramma. Maar de concretisering zal op gemeentelijk en planniveau terugkomen in het jaarlijkse uitvoeringsprogramma. Daarmee wordt niet afgeweken van de opgave om 160 sociale huurwoningen toe te voegen. Het aandeel in nieuwbouwplannen is alleen lager.

4.1 Huurverdeling

Vivare streeft met haar huurbeleid naar vergelijkbare slaagkansen voor woningzoekenden over de verschillende huurprijsklassen. Het doel is om de verschillende inkomensgroepen een gelijke kans op een woning te geven. Op basis van onderzoek uit 2019 is vastgesteld dat er in vergelijking met de andere segmenten, onvoldoende aanbod beschikbaar is in het goedkoopste segment (tot € 452,20) en het segment tot aan de sociale huurgrens (€ 693,60 tot € 808,06). Het huurbeleid stuurt daarom op een stijging in de segmenten met onvoldoende aanbod

(waarmee het aanbod in de andere segmenten iets afneemt). Het huurbeleid wordt in het eerste kwartaal van 2024 geactualiseerd.

4.2 Vroegsignalering

De gemeenten en Vivare werken nauw samen in het kader van Vroegsignalering van mensen met een betalingsachterstand. Een groot aantal signaalpartners, waaronder Vivare, levert gegevens aan over mogelijke betalingsproblemen. De gemeenten nemen op basis hiervan het initiatief om inwoners te benaderen. We streven ernaar dat zo min mogelijk mensen te maken krijgen met schuldproblematiek.

5 Duurzaamheid

Gezamenlijk dragen wij bij aan het temperen van de energielasten voor meer huurders door verduurzamingsmaatregelen toe te passen en hen actief voor te lichten over de dingen die ze zelf kunnen doen. Vivare zet haar 'warme jas' aanpak voor het isoleren van woningen voort. Isolatiemaatregelen zijn gratis voor huurders. Om zo min mogelijk bij de huurders langs te komen streven wij ernaar om direct tot de isolatiestandaard te isoleren. Ook koppelen wij deze verduurzamingsprojecten aan natuurlijke onderhoudsmomenten zoals groot onderhoud of bij mutaties. Daarnaast bieden we vanaf 2024 bij alle projecten met eengezinswoningen ook zonnepanelen aan. Met deze aanpak zetten we gestaag de grootste stappen richting een CO_2 neutrale gebouwde omgeving in 2050.

Bovenop de 'warme jas' aanpak focust Vivare zich tot en met 2028, conform de Nationale Prestatieafspraken, extra op het verduurzamen van alle woningen met een E, F of G energielabel (met uitzondering van monumenten en voor sloop aangemerkte woningen). In Duiven zijn dit 138 woningen en in Westervoort 41 woningen. We pakken hiermee individuele woningen aan waarbij het risico op energiearmoede hoger is én we zetten belangrijke stappen op het gebied van duurzaamheid en wooncomfort. De concrete aanpak wordt in het uitvoeringsprogramma nader beschreven. Verder plaatsen we (afhankelijk van de wettelijke verankering) vanaf 2026 een hybride warmtepomp of een ander duurzaam alternatief op het moment dat de cv-ketel moet worden vervangen.

5.1 Transitievisie warmte

In de Transitievisie Warmte is in kaart gebracht welke wijken voor 2030 kunnen worden afgekoppeld van aardgas, de zogenaamde startwijken. In Duiven zijn dat de Vergert en – in een later stadium – Centrum/Oud-Zuid. In oktober 2023 is de Warmtevisie de Vergert gepubliceerd. In Westervoort is de Mosterdhof als transitiewijk aangewezen. Vivare en gemeenten zoeken, samen met de inwoners, nadrukkelijk de samenwerking in de wijkuitvoeringsplannen om de transitie naar aardgasvrij mogelijk te maken.

5.2 Circulariteit

Gemeenten en Vivare werken samen aan het uitvoeren van de routekaart circulariteit. In lijn met de Woondeal 2.0 spannen we ons in om in 2025 minimaal 25% en in 2030 minimaal 50% van het aantal woningen industrieel te laten bouwen. En om in 2025 minimaal 25% en in 2030 minimaal 50% minder primaire grondstoffen in projecten te gebruiken. Deze verschuiving leidt

onder meer tot een betere betaalbaarheid, kortere bouwtijd, minder stikstofuitstoot op de bouwplaats en een betere milieuprestatie. Circulariteit staat standaard op de agenda bij nieuwbouw- en renovatieplannen.

5.3 Klimaatadaptatie en biodiversiteit

De afgelopen decennia is het klimaat al merkbaar veranderd. Door de toename van extreem weer, met langere perioden van hitte en droogte afgewisseld met extreme neerslag en nattere winters, nemen hittestress en wateroverlast (waaronder vocht en schimmel) toe. Het Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie 2023 – 2027 stippelt de koers uit voor plannen, acties en maatregelen om de gevolgen van de risico's van klimaatverandering aan te pakken. Hierin werken we nauw samen.

Natuur levert een positieve bijdrage aan het welzijn en de gezondheid van de inwoners van steden en dorpen en aan de leefbaarheid in de wijk. De aanwezigheid van een gezond functionerend stedelijk ecosysteem met ruimte voor water en natuur heeft veel positieve effecten. Het draagt namelijk bij aan geluidsisolatie, vermindering van luchtvervuiling, verbetering van de waterbergingscapaciteit, het beperken van plaaginsecten en het vergroten van de biodiversiteit. De gemeenten werken aan een uitvoeringsprogramma Biodiversiteit.

6 Leefbaarheid

Goede leefbaarheid betekent een wijk en buurt waar een balans is van sociaal maatschappelijke draagkracht en vraaglast (voldoende veerkracht en de omgeving schoon, heel en veilig is. Vivare, huurdersvereniging en gemeenten maken zich zorgen om de kwetsbaarheid in een aantal buurten. De grotere instroom van huurders met een beperkte zelfredzaamheid in een buurt waar zij geconcentreerd samenwonen, zorgt ervoor dat ook de samenredzaamheid onder druk staat. Dit gaat ook ten koste van de (ervaren) overlast en veiligheid. We zijn gemotiveerd om onze inzet te vergroten als het gaat om investeringen in woningen, de leefomgeving, het welzijn van huurders en de sociale samenhang. Dat vergt langjarig commitment van alle betrokkenen en samenwerking met bewoners.

6.1 Kwaliteit woningen

Het is een kerntaak van corporaties om de kwaliteit van hun sociale huurwoningen op peil te houden. In lijn met de Nationale Prestatieafspraken committeert Vivare zich eraan dat er vanaf 2026 geen woningen meer zijn met een slechte staat van onderhoud (categorie 5 of 6), tenzij er voor deze woningen concrete sloopplannen zijn. Daarnaast wordt er extra geïnvesteerd om de kwaliteit, gezondheid en veiligheid van woningen te verbeteren, met een focus op een versnelde aanpak van vocht en schimmel, loden leidingen, asbest en brandveiligheid.

6.2 Mix in de wijk

Om de veerkracht in de wijken te verbeteren kan Vivare de wettelijk vrije toewijzingsruimte (15%) benutten, zoals benoemd in de Woningwet. Door middel van die vrije toewijzingsruimte kunnen, daar waar gewenst, midden- en hoge inkomens worden gehuisvest voor een betere mix in de wijk. Zo zorgen we voor een behoud aan spankracht in de wijk en geven we invulling

aan de onderzoeksuitkomsten van 'spankracht notitie Westervoort', welke als bijlage 1 is toegevoegd. In de jaarlijkse afspraken geven we hier concreet invulling aan.

7 Aandachtsgroepen

Het programma 'Een thuis voor iedereen' (2022) is het nieuwe rijksbeleid voor de huisvesting van verschillende aandachtsgroepen. Het programma heeft als doel te zorgen voor voldoende betaalbare woningen voor alle aandachtsgroepen, met een evenwichtige verdeling over gemeenten en met de juiste zorg, ondersteuning en begeleiding.

7.1 Zorg en/of ondersteuning

Een deel van de aandachtsgroepen heeft behoefte aan zorg en/of ondersteuning, waaronder mensen met een sociale en/of medische urgentie, mensen die uitstromen uit een intramurale instelling en statushouders. Vivare, gemeenten en de huurdersorganisatie willen dat huurders met een zorg- of begeleidingsvraag wonen in een passende woning, op een plek waar zij zich thuis voelen. In lijn met de NPA en Woondeal 2.0, zet Vivare in op voldoende aanbod van rollator- en rolstoeltoegankelijke woningen en verspreide en geclusterde woningen waar zorg en begeleiding kan worden geboden. Vivare levert geen zorg maar werkt nauw samen met (zorg)partners en de gemeenten ter ondersteuning van een goede zorginfrastructuur. Waar huurders met een zware zorgvraag wonen, is een langdurige borging van de samenwerking met zorgorganisaties voorwaardelijk. Naast woningen worden ook plekken gecreëerd voor ontmoeting, passend bij de zorg- en/of welzijnsbehoefte in de wijk.

Gemeenten en Vivare streven er op basis van de woonvisies naar om maximaal 10% van de jaarlijks voor verhuur vrijkomende woningen toe te wijzen aan statushouders. De leefbaarheid in wijken, de integratie van statushouders en de druk op de woningmarkt zorgen ervoor dat het voldoen aan de taakstelling onder druk staat. Zorgvuldigheid in de huisvesting krijgt prioriteit boven de snelheid om de taakstelling te behalen. Om de huisvesting van statushouders gelijkmatig te verdelen ten opzichte van andere woningzoekenden, spannen de gemeenten zich in om het aantal verzoeken zoveel mogelijk te spreiden gedurende het jaar.

7.2 Accent op woonruimte

Een deel van de aandachtsgroepen heeft minder of (nog) geen behoefte aan zorg en/of begeleiding, maar heeft wel specifieke woonwensen. Hieronder vallen arbeidsmigranten, studenten, ouderen en woonwagenbewoners. Voor Vivare zijn met name de laatste twee groepen relevant.

7.2.1 Ouderen

De bevolkingssamenstelling verandert en Nederland vergrijst. Waar in 2022 in Nederland nog ongeveer één op de vijf mensen 65 jaar of ouder is, meldt het CBS dat dit in 2050 gestegen zal zijn naar één op de vier. Veel ouderen blijven in hun eigen woning zolang het nog kan vanwege de binding aan de woning en/of woonomgeving, het ontbreken van alternatieven, mogelijke aanpassingen via de WMO en een mogelijke financiële drempel. Waar mogelijk en nodig zetten we erop in om belemmeringen weg te nemen voor ouderen om de stap te zetten richting een beter geschikte woning. Meer doorstroming zorgt voor een evenwichtigere

verdeling van de woningvoorraad. Ouderen die vaak nog in een grote woning zitten, verhuizen naar een woning (en omgeving) die beter bij hen past en hun woning komt vrij voor jonge(re), nieuwe bewoners.

7.2.2 Woonwagenbewoners

In 2018 heeft het Ministerie van BZK het beleidskader 'Gemeentelijk woonwagen- en standplaatsenbeleid' ontwikkeld. In lijn hiermee is in 2021 de 'Beleidsregel toewijzing woonwagenstandplaatsen gemeente Duiven 2021' vastgesteld. Dit beleid is erop gericht om op een redelijke termijn het aanbod van standplaatsen beter af te stemmen op de lokale behoefte. Daarnaast is voor de Liemerse gemeenten de behoefte aan standplaatsen in beeld gebracht. Hieruit blijkt dat er voor Duiven een aanvullende behoefte is van 4 tot 6 woonwagens; voor Westervoort is geen aanvullende behoefte gebleken. Het beleidskader stel dat corporaties (in principe) voorzien in de huisvesting van woonwagenbewoners, voor zover deze tot de doelgroep behoren. Daarbij wordt (op basis van de Woningwet, Art. 42. lid 2 en 3) mede gekeken naar de redelijkheid van de bijdrage: de investeringen moeten in verhouding staan tot het vermogen van de corporatie en tot de verschillende volkshuisvestelijke doelstellingen in de gemeente. Concrete locaties komen, indien actueel, in het jaarlijkse uitvoeringsprogramma aan bod.

8 december 2023

Dhr. A. van den Bosch

Bestuurder Vivare

Dhr. H. Sluiter

Wethouder gemeente Westervoort

Dhr. J. Goossen

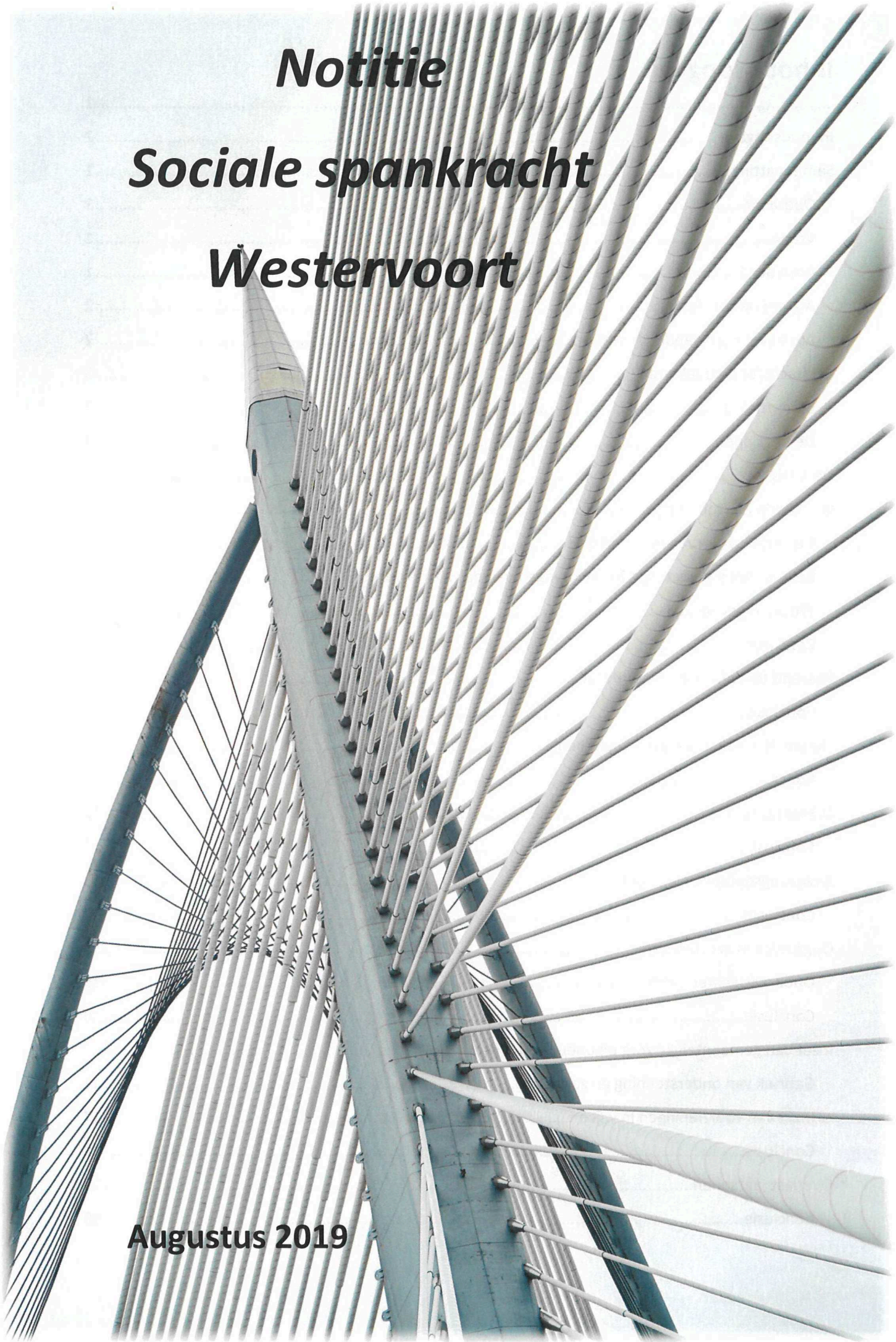
Wethouder gemeente Duiven

Mevr. A. Bakker

Voorzitter huurdersvereniging Tweestromenland

Notitie

Sociale spankracht Westervoort

Augustus 2019

Inhoudsopgave

..... 1

Inhoudsopgave 2

Samenvatting 1

Opdracht 1

Vraag 1

Antwoord 1

Algemene conclusie 2

Aanbevelingen vanuit de analyse: 2

Opdracht/onderzoeksvraag 3

De methode 3

De begrippen 3

De analyse 6

Woningen en woonomgeving 7

De woningvoorraad in Westervoort 7

Relatief hoog percentage huurwoningen van de wooncorporatie 7

Woonomgeving 8

Conclusie 8

Passend toewijzen in Westervoort 9

Conclusie 9

Huisvesting van kwetsbare doelgroepen 10

Conclusie 11

Lokaal maatwerk 12

Conclusie 12

Bevolkingsopbouw en prognose 13

Conclusie 14

Opgroeien in Westervoort 15

Onderwijsachterstanden 15

Conclusie 16

Inzet van gemeentelijke zorg en ondersteuning in wijken 17

Gebruik van ondersteuning en zorg 17

Inzet van voorzieningen in wijken 17

Conclusie 18

Overlast personen 19

Conclusie 19

Inzicht in aantal zorgvoorzieningen 20
Wooncomplexen 20
Voor senioren 20
Voor mensen met een beperking 20
Voor GGZ cliënten 20
Vraag en aanbod wonen 21
Conclusie 21
De Sociaal economische status 22
Conclusie over de SES-score 22
Financiële gemeentelijke spankracht: 23
Uitkering gelden 23
Decentralisatie- en integratie-uitkeringen 23
Geschiedenis 23
Vanaf 2015 in huis 24
Regionale samenwerking 24
Conclusie 24
Conclusies en aanbevelingen 26
Spankracht in relatie tot de analyse: 27
Analyse spankracht 27
Aanbevelingen 28
Pilot plekgerichte aanpak 28
Koester groen en speelplekken 28
Maak gebruik van de schaalgrootte 28
Bouw bewust 28
Beeldvorming en imago 28
Verbinding met Vivare 29
Opgroeien in Westervoort 29
Betrekken maatschappelijke partners en regiogemeenten 29

Samenvatting

Opdracht

Deze notitie komt voort uit de opdracht vanuit het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Westervoort om te onderzoeken of de sociale en financiële spankracht van de Westervoortse gemeenschap te zeer onder druk kan komen te staan door de sociaal economische samenstelling van de inwoners en de veranderingen in die samenstelling.

Vraag

"Is er sprake is van een toenemende zorgvraag en problematiek die de spankracht in Westervoort nu of op termijn te zwaar gaat belasten? "

- Directe aanleiding voor dit onderzoek is:
- de financiële ontwikkelingen op onderdelen van het sociaal domein
- recente ervaringen van overlast door verwarde personen
- de signalen over de gevolgen van het passend toewijzen door Vivare en de spanning op de woningmarkt zowel voor (sociale) huurwoningen als koopwoningen.

Deze notitie is gebaseerd op bestaande (statische) informatie maar ook op gesprekken met bestuurders, maatschappelijke partners en een aantal vakinhoudelijke collega's. Het doel van deze notitie is antwoord te geven op de vraag van het college: aan te geven hoe de huidige situatie is en hoe die zich de komende jaren gaat ontwikkelen als er geen ingrepen worden gedaan.

Antwoord

Westervoort loopt het risico dat de spankracht zowel in financiële als in sociale zin op termijn te zwaar belast gaat worden. Dit komt door de sociaal economische samenstelling, de veranderingen daarin en de ontwikkelingen in het sociaal domein. Dat risico is op diverse fysieke plekken in Westervoort groter (en eigenlijk al actueel) door de aard en prijsklasse van de woningen en de manier van toewijzen van sociale huurwoningen. Deze ontwikkeling is op zichzelf niet uniek en is te vinden op meer plaatsen in het land maar dan gaat het wel vaak om wijken in een grotere gemeente. Je kan de problematiek op sommige plekken in Westervoort dan ook vergelijken met de problematiek in sommige wijken in de grotere steden.
De notitie geeft een aantal conclusies en aanbevelingen aan het college op welke wijze de ontwikkelingen te beïnvloeden zijn.

Algemene conclusie

- Door de manier van invulling van de groeikerntaak in Westervoort zijn er veel woningen die aantrekkelijk zijn voor gezinnen met een laag en modaal inkomen.
- Er is een hoog percentage (goedkope) sociale huurwoningen in verhouding tot andere gemeenten.
- Er is een ongelijkmatige spreiding van goedkopere huurwoningen en daardoor ontstaan concentraties in bepaalde wijken en straten.
- Door de systematiek van passend toewijzen en de vele huurwoningen in het lage segment is een toename van potentieel kwetsbare situaties mogelijk. Het lage verloop remt deze ontwikkeling weer af.
- Momenteel is er een goede en passende verhouding van inwoneraantal en kwetsbare groepen.
- Westervoort heeft een snellere vergrijzing dan in de rest van Nederland (gevolg van de groeikerntaak).
- Het aantal gezinnen met zorg en een bijstandsuitkering is aan de hoge kant in verhouding tot andere gemeenten in de regio. Maar nog wel rond het landelijk gemiddelde.
- Er zijn meer eenoudergezinnen en kinderen die opgroeien met kans op armoede.
- Westervoort is een kleine gemeente. De lijnen tussen professionals zijn kort en er is kennis van en zicht op de kwetsbare en risicovolle situaties.
- Op dit moment is er een toereikend specifiek woningaanbod voor de verschillende doelgroepen. Op termijn ontstaat mogelijk tekort voor woonvorm voor kwetsbare ouderen.
- Algemene conclusie: Westervoort is een gemeente die nu nog in evenwicht is. Maar waar risico's kunnen gaan ontstaan als gevolg van de woningvoorraad en het passend toewijzen.

De aanbevelingen die gedaan worden in deze notitie moeten verder worden uitgewerkt in concrete acties en manier van handelen. Wat gaan we er mee doen, hoe benaderen we onze partners zoals Vivare en welke resultaten en effecten willen we bereiken. Hoe kunnen we de geschetste ontwikkelingen ombuigen en in Westervoort het kwetsbare evenwicht tussen de vraag naar zorg en de spankracht bewaren.

Aanbevelingen vanuit de analyse:

a. Start een pilot plekgerichte aanpak in de meest kwetsbare wijk
b. Koester het groen en de speelplekken
c. Maak gebruik van de overzichtelijke schaalgrootte van Westervoort
d. Bouw bewust in de juiste prijsklasse en voor de gewenste doelgroep
e. Wees alert op beeldvorming en imago, voorkom het Calimero-effect
f. Zoek verbinding met Vivare en andere maatschappelijke partners
g. Onderzoek de relatie tussen passend toewijzen van de afgelopen drie jaren en kinderen die opgroeien in kwetsbare omstandigheden in Westervoort.
h. Maak een bewuste keuze op welke wijze je de maatschappelijke partners en regiogemeenten gaat betrekken bij het bedenken van verdere oplossingen.

De concrete acties die we gaan ondernemen op deze aanbevelingen vormen een onderdeel van de nog op te stellen transformatie-agenda. Op welke wijze we de gemeenteraad en de inwoners gaan informeren over de conclusies en hoe we hun betrekken bij de acties die voortkomen uit deze notitie zijn bespreekpunten in het college bij behandeling van deze notitie.

Opdracht/onderzoeksvraag

Bij de start van dit onderzoek is in samenspraak met de bestuurlijk en ambtelijke opdrachtgever de volgende opdracht geformuleerd:

Maak een (beknopte) analyse op basis van al bekende gegevens, aanwezige kennis en informatie van de sociaal economische samenstelling van Westervoort. Probeer het college op basis van deze informatie aan te geven of de sociale en financiële spankracht van de gemeente Westervoort bij ongewijzigd beleid gevaar loopt.

Onderzoek welke mechanismen en omgevingsfactoren geleid hebben tot deze sociaal economische samenstelling en welke trends en ontwikkelingen bij ongewijzigd beleid zich op termijn zullen voordoen in het kader van de sociale spankracht van Westervoort.

De methode

We hebben zoveel mogelijk bestaande informatie die nodig was voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag verzameld. In gesprekken met de vakinhoudelijke ambtenaren is verdiepende informatie opgehaald en besproken hoe de beschikbare informatie geïnterpreteerd moest worden. Deze informatie hebben we geanalyseerd en mogelijke verbanden gelegd.

Deze verbanden levert een beeld op in welke straten of buurten er 'veel' aan de hand is maar ook een beeld in welke wijken waar er 'weinig' aan de hand is. We hebben gezocht naar waarin Westervoort significant afwijkt en waar is dat niet zo is. Soms is hier een kanttekening bij te plaatsen, dat het niet altijd mogelijk is te vergelijken met dezelfde gemeenten. Sommige cijfers hebben betrekking op de Liemers, andere op de regio Arnhem Nijmegen en weer anderen zijn gebaseerd op een landelijke vergelijking.
Wanneer er in de toekomst, op basis van onze conclusies en aanbevelingen, wijzigingen in beleid of uitvoering worden gedaan is het goed daarbij goed te kijken welke informatie deze gebaseerd zijn en of verdiepend onderzoek nodig is bijvoorbeeld naar de actuele trends en ontwikkelingen.

De begrippen

In de opdracht is vooral het begrip 'spankracht' dat nadere omschrijving vraagt.

Financiële spankracht
Hierbij gaat het om, hoe verhouden de (zorg)kosten, die voortkomen uit de sociaal economische samenstelling, zich tot de inkomsten die de gemeente vanuit het gemeentefonds hiervoor ontvangt. Deze financiële component van het begrip spankracht is dus een interne gemeentelijke aangelegenheid. Dit is nader geanalyseerd onder de kop Financiën.
Sociale spankracht
De vraag bij de **sociale spankracht** is: wat verstaan we hieronder en in welke context zien we dit? Eigenlijk valt dit begrip is drie dimensies uiteen.

De spankracht van de individuele inwoner
Kan die inwoner de uitdagingen en gebeurtenissen die in zijn of haar leven gebeuren aan en in welke mate? Overbelasting van de individuele spankracht van de inwoner leidt tot een beroep op informele of formele zorg en vaak ook tot toename van bijvoorbeeld stress. Hier ligt een directe relatie met de

veelgebruikt termen 'eigen kracht' en 'probleemoplossend' vermogen van de inwoner zelf. In de geestelijke gezondheidszorg wordt vaak gesproken over de begrippen 'draaglast' en 'draagkracht[1]' die in evenwicht moeten zijn. Het begrip spankracht zoekt naar de ruimte die er nog is om extra last te kunnen dragen. Omdat in de oorspronkelijke vraagstelling het begrip 'spankracht' is opgenomen blijven we uitgaan van dit begrip.

De spankracht van de directe leefomgeving van de inwoner
Bij deze spankracht spelen huisgenoten, familie, buren en vrienden een rol. Is dit netwerk in staat om voldoende spankracht te bieden voor de uitdagingen en problematiek van de inwoner. Wanneer in die directe omgeving sprake is van meerdere situaties waarbij de spankracht overbelast wordt dan raakt versneld het hele netwerk overbelast. Een sterke sociale samenhang vergroot de spankracht, terwijl een zwakke samenhang sneller tot toenemende problemen zal leiden. Deze spankracht heeft een directe relatie met het vaak genoemde onderwerp van overbelaste mantelzorgers.

De sociale spankracht van de Westervoortse gemeenschap als geheel
Hiermee bedoelen we alle inwoners, de bedrijven, organisaties en verenigingen. In hoeverre wordt die gemeenschap belast door de individuele problematiek en in hoeverre kan en wil die gemeenschap oplossingen en ondersteuning bieden. De belasting kan soms alleen bestaan uit ervaren overlast waarbij één incident aanzienlijke gevolgen kan hebben voor het 'prettig wonen en samenleven' in Westervoort.

In de loop van dit onderzoek kwam naar voren dat spankracht niet (gemakkelijk) te verplaatsen is; soms zelfs niet naar de overkant van de straat. Daar waar er in de directe leefomgeving sprake is van overbelasting van de spankracht van meerdere individuele inwoners moet er gebiedsgericht gewerkt worden aan het vergroten van de spankracht of het verkleinen van de belasting. Hierbij kan ingezet worden op het elkaar beter leren kennen van buurtgenoten met en zonder kwetsbaarheid waardoor er meer wederzijds begrip ontstaat voor elkaars situatie.

---

[1] *Stress heeft te maken met de hoeveelheid spanning of druk die je ervaart. Wanneer de eisen die aan je worden gesteld of die je aan jezelf stelt, overeenkomen met wat je aankunt, spreken we van gezonde spanning of gezonde stress. De draaglast (de belasting) en de draagkracht (de belastbaarheid) zijn dan met elkaar in evenwicht. De draaglast wordt gevormd door factoren en eisen uit je omgeving die spanning veroorzaken. De draagkracht wordt bepaald door jouw mogelijkheden om stress te voorkomen en er mee om te gaan. Er ontstaan problemen wanneer de draaglast groter wordt dan de draagkracht. Bijvoorbeeld doordat er in korte tijd veel gebeurt of het heel druk is, waardoor de draaglast groter wordt (zwaarder). Maar het kan ook zijn dat je moe of ziek bent, waardoor je draagkracht vermindert. Resultaat is dat de eisen die gesteld worden, groter zijn dan wat je aankunt of denkt aan te kunnen.*

De analyse

Woningen en woonomgeving

De woningvoorraad in Westervoort

In de jaren 70 was er sprake van beperkte uitbreiding van het aantal woningen die vooral moest voorzien in de lokale woningbehoefte van Westervoort. In deze periode werden de wijken de Broeklanden en de Mosterhof gebouwd. De grootschalige groeikerntaak die vanuit de landelijke overheid werd toegekend, is uitgevoerd in de jaren 80, een periode waarin sprake was van een grote economische crisis. In deze crisistijd was de vraag naar nieuwbouw laag vanwege baanonzekerheid en grote jeugdwerkloosheid en onzekerheid over financiele toekomst van mensen. Projectontwikkelaars kregen nieuwbouwprojecten lastig gefinancierd en/of verkocht en er was vooral vraag naar betaalbare starterswoningen. Voor woningcorporaties lag er een regionale opdracht om in Westervoort woningen bij te bouwen, waarbij de financiering daarvan voor woningcorporaties gemakkelijker was dan voor particulieren en projectontwikkelaars. Als gevolg hiervan werden vooral woningen gebouwd in het lagere koopsegment en de sociale huursector. Deze groeikerntaak was niet zozeer nodig voor de eigen bevolking, hij was vooral bedoeld om de woningbehoefte op te vangen uit Arnhem, vooral voor gezinnen met kinderen. Tussen 1981 en 1995 is Westervoort uitgebreid met 3600 woningen. Nieuwe wijken zoals Lange Maat, De Leijgraaf, 't Hoge Eind en De Ganzenpoel werden gebouwd en het aantal inwoners steeg van 7.600 in 1980 tot 14.800 in 1988. Deze historie heeft gevolgen voor de woonkwaliteit in het nieuwe deel van Westervoort. Er is sprake van een eenzijdig woningaanbod uit dezelfde bouwperiode die geschikt is voor meerpersoonshuishouden en niet voor eenpersoonshuishoudens, senioren en startende jongeren. De woningen zijn relatief dicht op elkaar gebouwd en er is weinig verbinding tussen de verschillende groeikernwijken en wijken in het centrum. De groeikernwijken lijken als het ware tegen elkaar aangebouwd zonder al te veel verband. (Bron: Westervoort op weg naar 2026, juli 2008)

	Westervoort	Arnhem	Duiven	Zevenaar	Rheden	Doesburg	Lingewaard	Renkum	Overbetuwe
Gemiddelde WOZ waarde 2017 X 1000	176	175	202	180	203	185	229	248	-

(Bron: Waar staat je gemeente 2017)

Door de eenzijdige bouw tijdens de economische crisis van de jaren '80 is de gemiddelde WOZ waarde voor de woningen aan de lage kant in verhouding met de regio. De verwachting is dat in 2018 en 2019 de WOZ-waardes ook in Westervoort stijgen door de ontwikkelingen op de overspannen woningmarkt.

Relatief hoog percentage huurwoningen van de wooncorporatie

	Westervoort	Arnhem	Duiven	Zevenaar	Rheden	Doesburg	Lingewaard	Renkum	Overbetuwe	NL
% huurwoningen van woningcorporatie (2016)	34	37	25,5	29,4	29,9	40	19,3	21,7	22,4	29,9

(Bron: Waar staat je gemeente 2017)

Een ander gevolg van de invulling van de groeikerntaak is het feit dat 34% van het totale woonaanbod bestaat uit huurwoningen in de sociale huur. Ook hier scoort Westervoort aan de hoge kant in vergelijking met de regiogemeenten en Nederland. Met een bezit van 4/5 deel van de huurwoningen in Westervoort is Vivare de belangrijkste woningcorporatie van Westervoort (Bron Westervoort op weg naar 2026). Een groot deel van deze huurwoningen valt onder de huurtoeslaggrens. De meeste huurwoningen van Vivare staan in de wijken die zijn gebouwd in de periode van de groeikerntaak in de jaren '80: De Leigraaf, Lange Maat en Ganzenpoel.

Woonomgeving

De openbare ruimte van Westervoort is goed onderhouden, groen met veel speelvoorzieningen. Hierdoor zien alle wijken in Westervoort er verzorgd, toegankelijk en opgeruimd uit. Dit komt de leefbaarheid ten goede en zorgt ervoor dat ook in wijken waar de spankracht onder druk staat, een kwalitatief goede leefomgeving is. In het college-akkoord van Westervoort 2018-2022 wordt hierover het volgende beschreven: "Onder leiding van een wethouder die alle aspecten van de openbare ruimte onder zijn beheer krijgt, wil het college op een integrale manier gaan werken aan een voor iedereen merkbare verfraaiing van het Westervoortse straatbeeld".

Conclusie

In de groeikernperiode in de jaren '70 en '80 is Westervoort in korte tijd qua inwoneraantal en woningen verdubbeld. Dit was een periode in een grote economische crisis waardoor in Westervoort vooral woningen gebouwd zijn voor gezinnen in het lagere koopsegment en de sociale huursector. In de groeikernwijken is sprake van een eenzijdig woonaanbod van betaalbare koopwoningen voor meerpersoonshuishoudens en voor mensen die in aanmerking komen voor sociale huurwoningen. Dit maakt Westervoort aantrekkelijk voor meerpersoonshuishoudens met een lager inkomen. Het feit dat de kwaliteit van het onderhoud van de openbare ruimte in alle wijken hoog is, komt de leefbaarheid ten goede.

Passend toewijzen in Westervoort

De wet passend toewijzen houdt in dat woningcorporaties sinds 2016 bij het toewijzen van sociale huurwoningen moeten voldoen aan de passendheidsnorm. Aan minstens 95% van de huishoudens die op basis van hun inkomen in aanmerking komen voor huurtoeslag, moeten zij een woning onder de aftoppingsgrens toewijzen (rond 600 euro). Voor het passend toewijzen geldt dat het gezinsinkomen van de potentiele huurder in lijn is met de bij dat inkomen landelijk vastgestelde maximale huursom per maand. Deze regeling is ingesteld om ervoor te zorgen dat woningen van wooncorporaties bij nieuwe toewijzingen zoveel mogelijk worden toegewezen aan mensen die door hun inkomen ook echt zijn aangewezen op dit type woningen. Tegelijkertijd is ook een koppeling tussen inkomen en maximale huurprijs gelegd, om een al te groot beslag van feitelijk te duur wonende huurders op de huurtoeslag te voorkomen.

Iedere Nederlandse gemeente met huurwoningen onder de aftoppingsgrens ervaart de gevolgen van passend toewijzen in meer of mindere mate. Bij deze manier van toewijzen bestaat het risico dat er concentraties ontstaan van kwetsbare inwoners. In combinatie met de instroom van vergunninghouders en het langer zelfstandig wonen van ouderen en mensen met een psychische kwetsbaarheid, kan passend toewijzen aan mensen met de laagste inkomens ertoe leiden dat veel kwetsbare huishoudens bij elkaar wonen. Dit wil niet zeggen dat mensen met lage inkomens automatisch kwetsbaar zijn. Maar vaak is het wel zo dat mensen die kwetsbaar zijn, een laag inkomen hebben.

In Westervoort bestaat het risico dat zonder verandering van beleid de gevolgen van het passend toewijzen groot zijn. Immers 34% van de woningvoorraad bestaat uit huurwoning in de sociale huur en moeten passend worden toegekend. Daarbij komt ook dat veel van deze woningen in de groeikernwijken staan, waardoor in een aantal wijken het risico bestaat dat er concentraties van kwetsbare inwoners kunnen ontstaan. Met de huidige lage mutatiegraad en de lange meettijd om in aanmerking te komen voor een woning, is de verwachting dat deze trend zich langzaam ontwikkelt in Westervoort. (Bron: Waar staat je gemeente 2018).

Conclusie

Het mechanisme van passend toewijzen leidt er in Westervoort toe dat vrijkomende huurwoningen in Westervoort in hogere mate dan voorheen worden toegekend aan mensen/gezinnen met een lage mogelijk kwetsbare inkomenssituatie. Door de sterke correlaties tussen lagere SES-score, kwetsbaarheid en de hoge concentratie sociale huurwoningen in de nieuwbouw wijken, dreigt de bevolkingssamenstelling van Westervoort geleidelijk aan steeds kwetsbaarder te worden. Bij ongewijzigd beleid.
Deze verandering verloopt langzaam in Westervoort, omdat de meettijd voor een huurwoning erg lang is, Bij ongewijzigd beleid kan dit op de lange termijn gevolgen hebben voor de leefbaarheid in sommige wijken in Westervoort.

Huisvesting van kwetsbare doelgroepen

Specifieke doelgroepen

Elke gemeente en woningcorporatie hebben de plicht om woningen beschikbaar te stellen voor specifieke doelgroepen. Het gaat dan om de volgende groepen:
- Statushouders (dit is een wettelijke plicht, hiervoor zijn per gemeente landelijk afspraken gemaakt)
- Stadsvernieuwingsurgenten
- Sociaal-medische urgenten
- Overige bijzondere toewijzingen (o.a. tweede kans beleid RIBW, op voordracht van hulpverleningsinstantie).

In Westervoort is in de periode 2013 tot 2018 het volgende aantal van specifieke doelgroepen geplaatst:
- 36 statushouders
- 12 personen met een stadsvernieuwingsurgentie
- 81 personen met een sociaal-medische urgentie
- 18 inwoners op basis van bijzondere toewijzing

De gemeente is wettelijk verplicht om een vastgesteld aantal statushouders woonruimte aan te bieden.
Onderstaande tabel geeft aan wat de verhouding van deze specifieke doelgroepen is ten opzichte van het aantal inwoners in Westervoort.

Gemeente	Aantal inwoners	% Inwoners Tov regio	Soc. Med Urgent	SV-Urgent	Overige Bijzondere Toewijzing	Statushouders
Arnhem	157.223	20%	26%	45%	23%	17%
Berg en Dal	34.748	5%	3%	2%	3%	7%
Beuningen	25.789	3%	4%	0%	1%	6%
Doesburg	11.328	1%	2%	3%	0%	0%
Druten	12.370	2%	1%	1%	0%	2%
Duiven	25.538	3%	4%	1%	1%	4%
Heumen	16.462	2%	2%	0%	3%	4%
Lingewaard	46.372	6%	3%	1%	1%	6%
Montferland	35.173	5%	1%	0%	2%	3%
Nijmegen	175.948	23%	29%	19%	54%	26%
Overbetuwe	47.527	6%	5%	2%	1%	4%
Renkum	31.338	4%	2%	8%	1%	5%
Rheden	43.527	6%	6%	14%	4%	6%
Westervoort	15.015	2%	3%	2%	1%	2%
Wijchen	40.847	5%	6%	1%	3%	7%
Zevenaar	43.402	6%	3%	1%	2%	1%
Eindtotaal	762.565	100%	100%	100%	100%	100%

Naar tabel Enserve: Aandeel gehuisveste doelgroepen in verhouding tot het inwonertal per gemeente in de woningmarktregio Arnhem Nijmegen 2013-2018

In Westervoort is in verhouding met het aantal inwoners een evenwichtige verdeling met het aantal gehuisveste inwoners uit de specifieke doelgroepen in de woningmarktregio Arnhem Nijmegen.

De herkomst van de grootste doelgroep, de urgenten is als volgt:

- 19 uit de gemeente Arnhem
- 10 uit de gemeente Duiven
- 28 uit de gemeente Westervoort
- 23 uit de overige regiogemeenten en van buiten de woningmarktregio.

Daar staat tegenover dat er 25 urgenten uit de gemeente Westervoort ergens anders in de woningmarktregio gehuisvest zijn. De meeste urgent geplaatste inwoners komen uit Westervoort zelf. Daarna uit Arnhem en Duiven.

Spreiding kwetsbare doelgroepen in de toewijzing van huurwoningen

Gehuisvest per 100 inwoners					
Buurt	**Statushouders**	**Stadsvernieuwing**	**Soc. med. urgenten**	**Overige bijzondere toewijzingen**	**Totaal**
Lange Maat en Hoogeind	0,32	0,06	0,52	0,17	1,1
Broeklanden	0,54	0,18	1,26	0,06	2,0
Ganzepoel/Schans	0,12	0,04	0,41	0,25	0,8
De Leigraaf/De Steenderens	0,04	0,00	0,48	0,04	0,6
Centrum	0,22	0,13	0,32	0,02	0,7
Totaal	0,23	0,08	0,51	0,10	0,9

Tabel Enserve: Gehuisveste woningzoekenden per doelgroep per 100 inwoners per wijk van Westervoort.

Er bestaan aanzienlijke verschillen in de spreiding van deze bijzondere doelgroepen over de wijken in Westervoort. Vooral in de wijk Broeklanden/Vrouwenslag zijn veel van deze doelgroepen gehuisvest. Deze wijk wordt gekenmerkt door een relatief hoge dichtheid in vrijwel de hele wijk. In de wijk de Leigraaf/de Steenderens en de Ganzenpoel/Schans doen zich binnen delen van de wijk bepaalde concentraties voor. In het centrum doet zich dit niet voor. In de wijk Lange Maat en Hoogeind lijkt een meer gelijkmatige spreiding te zijn. (Gegevens zijn aangeleverd door Enserve 2019). Deze spreiding heeft voor een belangrijk deel te maken met de spreiding van het bezit van Vivare.
Een eerste voorzichtige analyse van Vivare geeft aan dat de wijk Broeklanden meer aandacht vraagt dan de andere wijken door huurachterstanden, leegmeldingen en meldingen van overlast bij Vivare.

Conclusie

Tussen het aantal gehuisveste inwoners uit de specifieke doelgroepen en het inwoneraantal bestaat een evenwichtige verhouding en er is geen sprake van over- of ondervertegenwoordiging van een doelgroep. De meest urgente woningzoekenden komen uit de gemeente Westervoort, daarna de gemeenten Arnhem en Duiven. Kijken we naar de spreiding over Westervoort van deze specifieke doelgroepen dan is er een grote relatie tussen de spreiding van het woningbezit van Vivare en de spreiding van de specifieke doelgroepen. Het grootste bezit van Vivare staat in de groeikernwijken. Hier worden dus veel inwoners van de specifieke doelgroepen gehuisvest. Met name in de wijk Broeklanden zijn relatief veel inwoners van deze specifieke doelgroepen gehuisvest. In andere wijken is in sommige straten sprake een concentratie van specifieke doelgroepen.

Lokaal maatwerk

In de lokale huisvestingsverordening is opgenomen dat de gemeente in samenspraak met woningcorporatie de ruimte heeft om 20% van de vrijkomende huurwoningen van de woningcorporatie toe te wijzen aan doelgroepen die met voorrang in aanmerking komen voor een woning. Hierover maakt de gemeente jaarlijks afspraken met Vivare. Door de inzet van lokaal maatwerk kan de gemeente beperkt invloed uitoefenen op welke mensen een woning krijgen toegewezen. In Westervoort gaat het gemiddeld per jaar om ongeveer 20 woningen die op deze manier kunnen worden ingezet. Momenteel heeft de gemeente met Vivare de afspraak dat een deel van deze woningen beschikbaar komt voor mensen van RIBW of Zozijn die zelfstandig gaan wonen. Maar de gemeente heeft ook de vrijheid om binnen dit maatwerkdeel bijvoorbeeld jongeren voorrang geven. Het gaat hierbij echter om een beperkt aantal woningen . De overige woningen van de 20% worden via het gewone verdeelmodel toegewezen.

Conclusie

Via de afspraken in lokaal maatwerk kan de gemeente aangeven welke specifieke groepen inwoners met voorrang een woning toegewezen krijgen. Het gaat nu vaak om kwetsbare groepen, maar de gemeente kan er ook voor kiezen om dit lokale maatwerk in te zetten voor jongeren. Het gaat hierbij om gemiddeld 20 woningen per jaar in Westervoort.

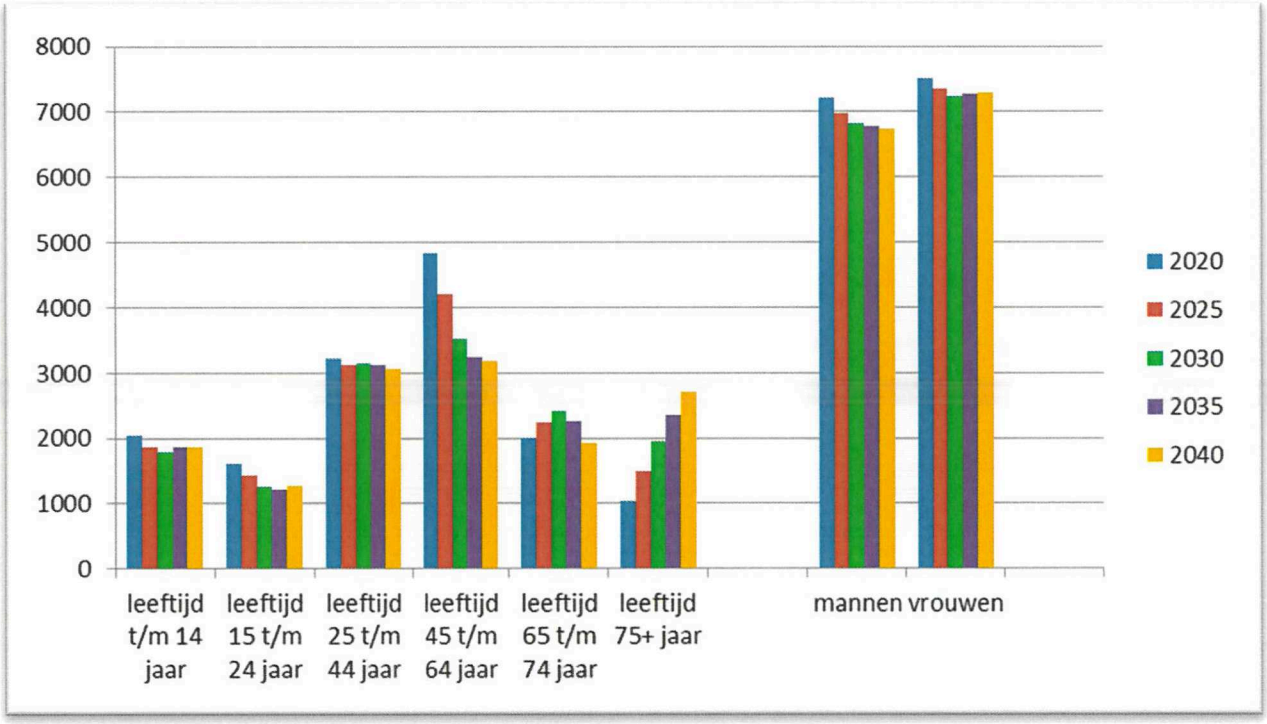
Bevolkingsopbouw en prognose

De gemeente Westervoort had in 2017 15.062 inwoners. In vergelijking met andere dorpen in de provincie Gelderland en Nederland woont er in Westervoort een relatief grote groep 50 tot 65 jarigen. De komende jaren zien we een toename in het aantal ouderen.

Prognose bevolkingsopbouw Westervoort in percentages in vergelijking met Nederland

	2020		2025		2030		2035		2040	
	WTV	Nl	WTV	NL	WTV	NL	WTV	NL	WTV	NL
0 tot 20 jr	20,00	20,07	18,44	20,90	17,52	20,89	17,16	21,09	17,69	21,04
20 tot 65 jr	60,67	60,30	56,74	57,62	52,55	55,57	50,00	52,11	49,22	53,29
>65 jr	20,00	18,56	25,53	21,46	30,66	23,60	32,84	24.63	33,84	25,65

(Bron: Provincie Gelderland en CBS bewerking gemeente Westervoort.

In de huidige bevolkingsopbouw van Westervoort valt op dat vooral de groep bewoners van 45 tot 64 jaar groter is in Westervoort. Dit komt door de groeikerntaak in de jaren 70 en 80. In deze periode zijn veel jonge gezinnen en jonge mensen in Westervoort komen wonen en deze groep bereikt nu de leeftijd 65 plus. Hierdoor neemt de komende jaren het aandeel 65 jaar en ouder toe en na 2023 zien we een verschuiving naar de 75 plussers. Deze groep stijgt van 7,1 % van de Westervoortse bevolking in 2018 naar 19,4 % in 2040. De andere leeftijdsgroepen blijven min of meer gelijk. Vergelijken we dit met de rest van Nederland dan start de vergrijzing in Westervoort eerder dan het gemiddelde van Nederland. Verwacht wordt dat Westervoort dan ook eerder geconfronteerd wordt met kwetsbare ouderen die ondersteuning nodig hebben, dan de rest van Nederland

Conclusie

Net als in de rest van Nederland is er in Westervoort sprake van ontgroening en vergrijzing . Door de groeikerntaak in de jaren 80 zijn er in die periode veel twintigers en dertigers in Westervoort komen wonen en was deze leeftijdsgroep oververtegenwoordigd. Veel van deze inwoners zijn in Westervoort gebleven waardoor nu in verhouding sprake is van een oververtegenwoordiging van vijftigers en zestigers. Als gevolg hiervan start de vergrijzing eerder en is in verhouding groter dan het gemiddelde van Nederland. Westervoort wordt hierdoor eerder geconfronteerd met een toename van ondersteuningsvragen door kwetsbare ouderen dan de rest van Nederland.

Opgroeien in Westervoort

In 2018 woonden in Westervoort 3119 kinderen van 0 tot 19 jaar. 712 kinderen van 0 tot 4 jaar, 759 kinderen van 5 tot 9 jaar, 812 kinderen van 10 tot 14 jaar en 836 kinderen van 14 tot 19 jaar.

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van het percentage kinderen dat jeugdhulp kreeg in 2018 en het percentage kinderen dat opgroeit in een situatie die belemmerend kan zijn voor het gezond opgroeien van een kind. Factoren die het gezond opgroeien van een kind kunnen belemmeren zijn:

- het opgroeien in een één ouder gezin
- het opgroeien in een gezin waar geen van beide ouders werkt
- het opgroeien met kans op armoede
- het opgroeien in een niet-westerse allochtone achtergrond

(Bron: gezondheidsmonitor VGGM).

	Westervoort	Arnhem	Duiven	Zevenaar	Rheden	Doesburg	Lingewaard	Renkum	Overbetuwe	NL
% jongeren met jeugdhulp van alle jongeren tot 18 jaar (CBS 2018)	14,4	12,6	13,4	13,4	14,0	13,0	9,9	14,9	14,1	
% een ouder huishouden (WSJG 2018)	9,3	8	7,4	7,3	6,7	8,6	6,7	6,3	7,1	7,3
% kinderen met kans op armoede (WSJG 2018)	16,8	19,3	9	11,9	14,6	17,7	7,4	11,2	8,2	13,1
% kinderen in uitkeringsgezin (WSJG 2018)	10,07	11,27	4,26	5,31	6,28	7,24	2,22	4,72	2,56	6,6

(WSJG2018= waar staat je gemeente 2018)

Uit de cijfers van het CBS wijkt Westervoort niet erg af van de buurgemeenten in het percentage jongeren dat gebruik maakt van jeugdhulp.
Uit de gegevens van 'Waar staat je gemeente' en het CBS blijkt dat Westervoort hoger scoort dan het landelijke en het regionale gemiddelde op de percentages één ouder gezinnen, kinderen die opgroeien met de kans op armoede en kinderen die opgroeien in uitkeringsgezinnen. In Westervoort zijn minder niet-westerse allochtonen in verhouding met de regio (Bron: Gezondheidsmonitor VGGM).

Onderwijsachterstanden

Gemeenten ontvangen van het ministerie van OCW gelden voor het bestrijden van onderwijsachterstanden. Om te bepalen welke kinderen een verhoogd risico op een onderwijsachterstand hebben, wordt gebruik gemaakt van een model. Hierin worden omgevingskenmerken gebruikt, die volgens het onderzoek van het CBS het risico van een kind op een onderwijsachterstand voorspellen. De omgevingskenmerken die hierin meegenomen worden zijn:

- Opleidingsniveau van de ouders
- Herkomst
- Verblijfsduur van de moeder in Nederland
- Wel of niet in de schuldsanering
- Het gemiddelde opleidingsniveau van de moeders op school

Landelijk stelt OCW voor 15 procent van de kinderen met het hoogste risico op onderwijsachterstand extra financiering beschikbaar. Van de ongeveer 1350 kinderen tussen 2,5 en 12 jaar uit Westervoort, valt 15 procent binnen deze landelijke doelgroep.

Deze tabel laat het percentage kinderen met verhoogd risico op onderwijsachterstand zien in vergelijking met andere buurgemeenten.

	Westervoort	Arnhem	Duiven	Zevenaar	Rheden	Doesburg	Lingewaard	Renkum	Overbetuwe	NL
% kinderen met hoogste kans op onderwijsachterstand	15%	18%	10%	13%	14%	18%	8%	8%	7%	15%

(Bron CBS 2019 Verwachte onderwijsachterstanden)

Conclusie

In verhouding met de regio en de landelijke gemiddelden scoort Westervoort aan de hoge kant in het percentage kinderen dat opgroeit in omstandigheden die belemmerend kunnen zijn voor het gezond opgroeien. Wat betreft het percentage jongeren dat gebruik maakt van de jeugdhulp wijkt Westervoort niet af van de regiogemeenten. In verhouding tot de regio scoort Westervoort ook aan de hoge kant in het percentage kinderen met risico op een onderwijsachterstand.

Inzet van gemeentelijke zorg en ondersteuning in wijken

De gemeente vervult een belangrijke wettelijke taak in de ondersteuning van kwetsbare inwoners. Hieronder wordt weergegeven hoe de inzet van gemeentelijke zorg en ondersteuning is ingezet in verhouding met regio gemeenten en Nederland en ook wordt weergegeven hoe de verdeling over de wijken is van de ingezette zorg en ondersteuning door de gemeente.

Gebruik van ondersteuning en zorg

Het percentage huishoudens met een bijstandsuitkering is in Westervoort aan de hoge kant maar is nog onder het landelijk gemiddelde. Wat betreft de inzet van jeugdhulp scoort Westervoort iets boven het regionale gemiddelde. En hoog ten opzichte van het Nederlands gemiddeld. Opvallend is hierbij wel dat bijna alle regio gemeenten boven het landelijk gemiddelde scoren.
Over inzet van WMO voorzieningen tov de regio gemeenten en het Nederlands gemiddelde kan geen uitspraak gedaan worden omdat deze cijfers niet voorhanden waren.

	Westervoort	Arnhem	Duiven	Zevenaar	Rheden	Doesburg	Lingewaard	Renkum	Overbetuwe	nl
% jongeren met jeugdhulp van alle jongeren tot 18 jaar	11,7	10,1	11,1	12,1	11,1	12,1	8,00	12,2	11,7	9,2
% Huishoudens met bijstands-uitkering	5,2	10,1	3,9	4,3	4,8	5,7	2,5	3,9	2,9	5,4

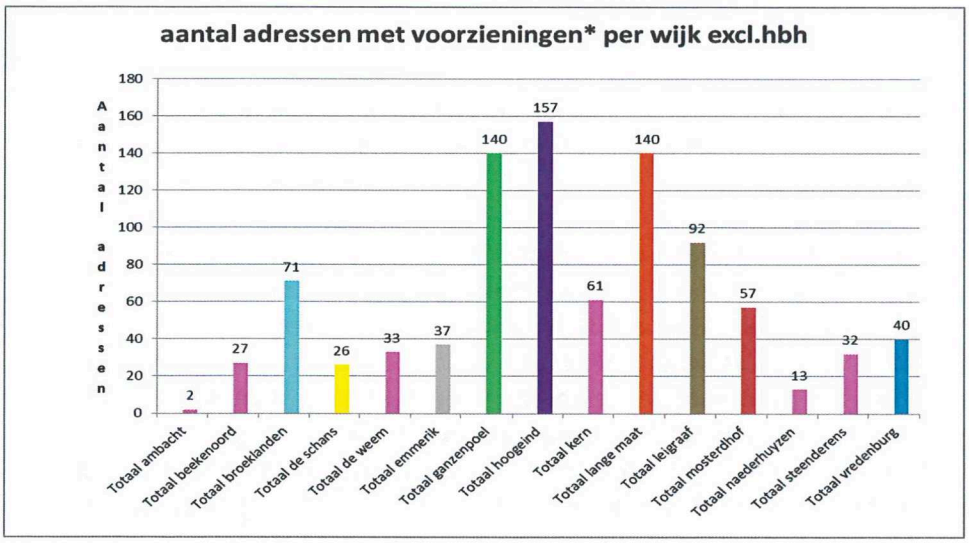
(Bron: Waar staat je gemeente)

Inzet van voorzieningen in wijken

Op basis van de eigen gemeentelijke zorgadministratie is onderzocht in welke wijken en straten zorg en ondersteuning door de gemeente wordt ingezet. Het overzicht bevat gegevens van deze voorzieningen:

- Wmo-begeleiding
- Wmo-dagbesteding
- bijzondere bijstand
- jeugdvoorziening
- schuldhulpverlening
- Participatie-wet

Hulp bij Huishouding is uit dit overzicht weggelaten omdat dit vaak senioren betreft die nog goed zelfredzaam zijn.

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat er sprake is van een concentratie van het gebruik van voorzieningen in de groeikernwijken: Het Hoge Eind, Ganzenpoel en de Lange Maat uit. Ook de Leigraaf scoort aan de hoge kant.

Conclusie

Als gekeken wordt naar de inzet van gemeentelijke voorzieningen blijkt dat er met name in de "groeikernwijken" veel inzet is van gemeentelijke zorg en ondersteuning. Binnen de wijken is er sprake van concentraties van inzet van zorg en ondersteuning.

Overlast personen

Verwarde personen

Met de term 'verwarde personen' wordt bedoeld: mensen die grip op hun leven (dreigen te) verliezen, waardoor het risico aanwezig is dat zij zichzelf of anderen schade berokkenen. Dit verlies van grip kan eenmalig of chronisch zijn.

In de jaarlijkse politiemonitor staan meldingen van overlast door verwarde personen. Het gaat hierbij om meldingen en niet om personen. Er kunnen meerdere meldingen zijn rondom één persoon. In 2017 zijn in Westervoort 57 meldingen van overlast door verwarde personen bij de politie geregistreerd. In Westervoort zijn beperkt aantal adressen waar de politie meerdere malen geweest is . De problematiek in alle 57 meldingen verschilt van drankgebruik tot depressiviteit. Het gaat bij een aantal personen om hevig verward gedrag. Het Goed voor elkaar Team en de politie werken goed met elkaar samen, geven de wijkagenten van Westervoort aan. De communicatielijnen zijn kort waardoor casussen direct met elkaar gedeeld worden en steeds beter worden opgepakt. Door het aanbieden van gelijkwaardige zorg in de eigen woning is de verwachting dat het aantal meldingen over verwarde personen stijgt omdat deze kwetsbare inwoners langer thuis blijven wonen dan voorheen het geval was.

Conclusie

Het aantal verwarde personen waarvan de politie melding maakt is klein in de verhouding met het aantal inwoners van Westervoort. Maar de impact van het gedrag van de verwarde persoon op de omgeving kan groot zijn. Door een goede samenwerking van de politie en het Goed voor Elkaar Team is het mogelijk om deze verwarde personen goed te ondersteunen en te begeleiden.

Inzicht in aantal zorgvoorzieningen

(Op basis van rapport 'Thuis in eigen buurt 2014-2017'):

Wooncomplexen

Westervoort kent woningen voor verschillende doelgroepen. Naast dat er veel woningen geschikt zijn om zorg te ontvangen, zijn er in Westervoort verschillende woningen en wooncomplexen die specifiek bedoeld zijn voor de verschillende zorggroepen. Het zijn veelal zelfstandige woningen, eventueel met begeleiding of met zorg in de buurt.

Voor senioren

- Verspreid in Westervoort staan 331 woningen van Vivare. Deze zijn specifiek geschikt voor ouderen: (geschikt voor mensen met lichte fysieke beperking of geschikt voor mensen die zijn aangewezen op rollator in huis).
- Sonnedach heeft 45 zelfstandige woningen voor bewoners van 55 jaar en ouder. Ook is er een algemene ruimte aanwezig.
- Wooncentrum de Meridiaan (woonzorg Nederland en Liemerije)heeft zes groepswoningen (kleinschalige wooneenheden) voor in totaal 36 psychogeriatrische cliënten. Dit zijn vooral dementerenden (WLZ zorg).
- In zorgcomplex de Wilgenpas zijn 72 zelfstandige woningen voor 55 plussers met een zorgindicatie. Men woont hier verzorgd en er is een zorgpost aanwezig (WLZ zorg, Wmo zorg en zorgverzekeringswet).
- Hamerstaete is een zorgcomplex dat uit twee gedeelten bestaat:
  - Eén intramurale instelling met45 woningen voor WLZ zorg en twee woningen voor tijdelijk verblijf. Daarnaast vijf woningen die geschikt zijn om zorg te ontvangen.
  - Westerstaete is aan de voorzijde van het complex Hamerstaete gelegen. Dit complex heeft 29 appartementen. Bewoners huren zelfstandig bij ABC zorgcomfort en nemen indien nodig een servicepakket bij ABC zorgcomfort. Er is 24-uurs zorg aanwezig, een ontmoetingsruimte en tal van andere diensten. (Combinatie WLZ zorg, Wmo zorg en zorgverzekeringswet)

Voor mensen met een beperking

- In 'Ons Thuus' in de Mosterdhof kunnen 16 mensen met een beperking wonen, waarbij sprake is van WLZ zorg. De zorg wordt geleverd door Philadephiazorg. Het is een beschermde woonvorm.
- De Appelbloesem (Vivare) is een woonvorm van SIZA in Beekenoord, met 18 ruime zelfstandige appartementen waar cliënten met een beperking worden begeleid (WLZ zorg).
- Woongroep het Orakel (onderdeel van complex Hamerstate) is voor jongvolwassenen met een beperking in de leeftijd van 18 tot en met 34 jaar. Dit deel bestaat uit 12 woningen voor begeleid wonen. De jongvolwassenen ontvangen hulp van Zozijn (WLZ zorg).

Voor GGZ cliënten

RIBW kent verschillende beschermde woonvormen voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. In totaal is er plaats voor 38 mensen die intramuraal worden opgevangen. Op de locatie aan de Klapstraat wonen 14 mensen met Korsakov. Boven Rozet zijn 13 wooneenheden waar mensen beschermd wonen en hulp ontvangen van RIBW. In 2014 zijn er nog vier woningen verspreid in Westervoort gebouwd waar mensen met psychische kwetsbaarheid geclusterd wonen, deze voorziening verhuist op termijn naar Zevenaar. Westervoort vervult hier een regionale functie, want via het objectieve verdeelmodel zou Westervoort voldoende hebben aan 20 beschermde woonplekken. Dit kan met de decentralisatie van beschermd wonen een financieel risico vormen.

Vraag en aanbod wonen

In 2014 waren geen tekorten, maar vanaf 2019 ontstaat er een tekort, vooral op psychogeriatrische capaciteit. Dit tekort loopt naar 39 plaatsen in 2029. In 2014 was er een tekort aan plaatsen voor tijdelijk verblijf dat opliep van 10 plaatsen in 2014 naar 19 plaatsen in 2029. Voor de GGZ cliënten heeft Westervoort zijn dit meer plaatsen dan noodzakelijk voor de eigen inwoners en vervult daarmee een regionale taak. Er is een tekort voor intramurale zorg voor mensen met een verstandelijke beperking. Dit tekort neemt af omdat deze doelgroep steeds meer zelfstandig woont in de samenleving. Op den duur ontstaat een groot tekort bij verzorgd wonen: extramurale woningen die als het ware geclusterd worden aangeboden met een zorgarrangement. Door de snelle vergrijzing in Westervoort wordt in het rapport voorspeld dat dit tekort oploopt naar 58 woningen in 2029.

Conclusie

Westervoort heeft op dit moment een toereikend specifiek woningaanbod voor de verschillende doelgroepen. Vooral voor de GGZ-beschermde doelgroep, vervult Westervoort een regionale functie. Hetzelfde geldt voor woningen voor mensen met een verstandelijke beperking. Door de snelle vergrijzing van de inwoners van Westervoort is er met name voor kwetsbare ouderen een tekort aan appartementen waar zij hun zorg thuis kunnen ontvangen. Dit tekort loopt snel op tot 58 woningen in 2029.

De Sociaal economische status

De sociaal economische status is een landelijke maatstaf. Die geeft aan hoe de sociale status van een wijk is, in vergelijking met andere wijken in Nederland. De sociale status van een wijk is afgeleid van een aantal kenmerken van de mensen die er wonen: hun opleiding, inkomen en positie op de arbeidsmarkt. De sociaal economische status wordt weergegeven via de SES-scores berekend door het Sociaal Cultureel Plan Bureau. Onderzoek heeft uitgewezen dat er een verband bestaat tussen de hoogte van de SES-score en de gezondheid. Mensen met een hoge SES-score leven gemiddeld ruim zes jaar langer dan mensen met een lage score. Mensen met een hoge SES score ervaren hun gezondheid bijna 19 jaar langer als goed, dan bij mensen met een lage score. Een lage SES-score wordt in de jeugdzorg ook gezien als een belangrijke risicofactor voor opgroeien in een kwetsbare gezinssituatie en behoefte aan jeugdzorg binnen deze gezinnen. Bij een lage SES-score is het risico groter dat er gebruik wordt gemaakt van gemeentelijke voorzieningen zoals inkomensondersteuning en ondersteuning bij gezondheidsproblematiek.

Om de SES-score te berekenen geldt het landelijk gemiddelde als het 0 punt. De score van Westervoort wordt hier aan gerelateerd. De hoogste landelijke score is 2,28 en de laagste is -7,78. De score van Westervoort is in 2017: 0,52. Hiermee scoort Westervoort iets hoger dan het landelijk gemiddelde.

Conclusie over de SES-score

Westervoort is een gemiddelde gemeente wat betreft de SES-score.

Financiële gemeentelijke spankracht:

Uitkering gelden

De gemeente Westervoort ontvangt uit het gemeentefonds van de rijksoverheid gelden om taken uit te voeren. Voor alle reguliere middelen binnen het gemeentefonds (de algemene uitkering en decentralisatie- en integratie-uitkeringen) geldt dat er geen sprake is van een bestedingsverplichting richting de Rijksoverheid. Er is natuurlijk wet- en regelgeving die gemeente moet uitvoeren en waarvoor budget beschikbaar moet zijn en er zijn bijvoorbeeld interbestuurlijke en landelijke afspraken over uitvoering van beleid en inspanningen die daarvoor worden gedaan. Maar de inzet van de gelden is een politiek besluit.

De algemene uitkering wordt tussen gemeenten verdeeld aan de hand van circa vijftig verdeel maatstaven. Via die verdeelmaatstaven is het de bedoeling recht te doen aan objectieve verschillen in uitgavenbehoeften van gemeenten.

Bij de bijstelling van de verdeling van het gemeentefonds in 1997 is rekening gehouden met de sociale structuur. Van het toenmalige budget werd 1/3 verdeeld via de maatstaven sociale structuur. Voorbeelden van deze maatstaven zijn bijstandontvangers, lage inkomens, aantal ouderen. Dit houdt in dat naarmate een gemeente te maken krijgt met meer mensen in uitkeringssituaties of meer oudere inwoners, de gemeente hiervoor via de objectieve maatstaven ook voor wordt gecompenseerd.

Decentralisatie- en integratie-uitkeringen

Naast de algemene uitkering worden er ook decentralisatie- en integratie-uitkeringen verstrekt uit het gemeentefonds. Een integratie- uitkering is in principe een tijdelijke uitkering die op den duur opgaat in de algemene uitkering. De decentralisatie-uitkering is ook tijdelijk, maar gaat niet op in de algemene uitkering. De decentralisatie-uitkering heeft een looptijd van maximaal vijf jaar.

Geschiedenis

Vanaf 2015 zijn de gelden voor Jeugd, Wmo-nieuw en de participatiewet toegevoegd aan het gemeentefonds. Dat gebeurde in de vorm van een integratie-uitkering: de integratie-uitkering sociaal domein. De middelen werden verdeeld op basis van historische uitgaven. Onderdeel van deze decentralisatie was ook een bezuiniging. De gemeenten ontvingen minder geld in vergelijking met de eerdere rijksuitgaven.
Sinds 2017 zijn de gelden verdeeld via objectieve maatstaven. Vanaf 2019 is het integreerbare deel van de integratie-uitkering sociaal domein opgenomen in de algemene uitkering. De maatstaven voor het objectieve verdeelmodel zijn integraal opgenomen in de maatstaven van de algemene uitkering. Opgaan in de algemene uitkering betekent dat de integratie-uitkering deel gaat uitmaken van de zogenaamde trap-op-trap-af systematiek. Het gemeentefonds beweegt dan mee met de omvang van de rijksbegroting en de stijgingen of dalingen daarvan.

Doordat gewerkt wordt met objectieve maatstaven ontvangt een gemeente als Westervoort, uitkeringen die passen bij de opbouw en samenstelling van de gemeente. Dan is het mogelijk dat Westervoort relatief meer gelden ontvangt dan andere gemeenten. De werkelijke uitgaven kunnen dan afwijken van het begrootte bedrag dat is opgenomen in de gemeentebegroting. Het is daarbij van belang dat er veel factoren zijn die dit 'virtuele' tekort kunnen beïnvloeden. Naast de hoogte van de geraamde uitgaven (waar is deze op gebaseerd?) is ook van belang welke kosten worden doorbelast (bijvoorbeeld apparaatslasten).

Vanaf 2015 in huis

De integratie uitkering Jeugd en Wmo- nieuw was voor de jaren 2015-2018 in Westervoort budgettair neutraal geraamd (2015-2018). Dit hield in dat er op begrotingsbasis niet meer werd uitgegeven dan werd ontvangen. Gemeenten waren vrij om te bepalen welke kosten aan het budget werden toegerekend. In de jaren 2015 en 2016 heeft Westervoort gelden overgehouden. Deze gingen naar de reserve sociaal domein. Na 2018 was de reserve op en kon deze ook niet meer aangevuld worden omdat de uitgaven hoger zijn dan de inkomsten.

Vanaf 2019 (integratie-uitkering is voor het grootste deel overgeheveld naar de algemene uitkering) wordt er niet meer budgettair neutraal geraamd, maar op basis van historische uitgaven. Er is wel een bezuinigingsopgave verwerkt in de ramingen zodat de uitgaven weer in de pas lopen met de inkomsten. Dit is door de raad vastgesteld in de voorjaarsnota van 2018. Dit was een politieke keuze, dus niet landelijk bepaald. De bezuinigingstaakstelling bedraagt € 450.000 (drie jaar lang € 150.000 minder).

Omdat de uitkeringen in het gemeentefonds werken met objectieve maatstaven wordt de gemeente Westervoort naar verhouding gecompenseerd. Met de overheveling van de taken jeugd Wmo-nieuw en participatiewet, werd een bezuinigingsopdracht bij de gemeenten neergelegd, omdat het uitgangspunt was, dat de gemeente deze taken goedkoper uit zouden kunnen voeren. Vooralsnog leidt dit niet tot lagere lasten. Zeker bij de jeugdzorg zijn de uitgaven aan het stijgen.

Regionale samenwerking

De gemeente Westervoort werkt op veel vlakken samen met andere gemeenten. Soms op basis van een gemeenschappelijke regeling, soms vanuit een gezamenlijk geformuleerde opdracht. Bij al deze vormen van samenwerking komt de vraag aan de orde welke resultaten en effecten je als gemeente kan verwachten, welke kosten zijn hiermee gemoeid en hoe verdelen we de kosten? Op de achtergrond speelt dan ook nog vaak een solidariteitsvraag. Voorbeelden:

- een grotere centrumgemeente heeft een aanzuigende werking op sommige doelgroepen die veel kosten en problemen met zich meebrengen
- veel zorgvoorzieningen hebben een gemeentegrens overstijgend aanbod en zijn dus ook beschikbaar voor gebruikers vanuit een andere gemeente.

Een veel gehanteerde verdeelsleutel is het aantal inwoners. Dat geeft voor Westervoort soms een nogal afwijkend beeld en is een risico op aanzienlijke plussen en minnen. De praktijk binnen gemeenschappelijke regelingen leert dat het lastig is om hierover een discussie aan te gaan met de regiogemeenten, als er al een specifiek en concreet voorstel op tafel ligt waarbij iedere gesprekspartner vooral vanuit zijn eigen positie naar de problematiek kijkt. Het heeft wel zin om hierover in regionaal verband een meer fundamentele discussie te voeren waarbij ook het solidariteitsbeginsel wordt ingebracht.

Conclusie

In algemene zin wordt bij de toekenning van gelden aan individuele gemeenten uit het gemeentefonds rekening gehouden met de sociaal economische samenstelling en de specifieke zorgvraag in de gemeente Westervoort. De gemeente is vooralsnog financieel gezond en heeft ook in de afgelopen jaren de kosten kunnen dragen. Bij alle verdeelmodellen (vanuit het Rijk maar ook tussen de gemeenten in de regio) is er soms sprake van een nadeel maar soms ook van een voordeel.

Conclusies en aanbevelingen

Spankracht in relatie tot de analyse:

Eerder hebben we het begrip spankracht omschreven. Het onderzoek richt zich ook op de gevolgen voor de spankracht van de ontwikkelingen zoals die naar voren komen uit de analyse. Omdat spankracht niet te meten is als een 'hard' gegeven is het goed om te beseffen dat er op dit vlak wel logische uitspraken zijn te doen maar geen harde conclusies zijn te trekken.

- Meer ouderen en toename van het aandeel kwetsbare ouderen zorgt voor meer belasting van de spankracht.
- Veel jongeren groeien op in een kwetsbare situatie qua inkomen, gezinssamenstelling en de buurt waar ze wonen. Dit belast de spankracht en kan leiden tot meer en duurdere zorg.
- Door extramuralisering is er kans op een toename van incidenten met verwarde personen, de impact van deze incidenten is groot ook omdat veel inwoners onbekend zijn met de problematiek en geen passende reactie hebben. Dit belast de spankracht van Westervoort als geheel.
- De samenstelling van de woningvoorraad en de concentratie van goedkopere woningen in bepaalde straten zorgt in combinatie met het passend toewijzen tot een concentratie van kwetsbaarheidsproblematiek in bepaalde gebieden. Door een hogere mutatiegraad kan dit fenomeen zichzelf versterken. De spankracht wordt op deze plekken in alle drie de dimensies belast en overbelasting is dus een realistisch risico, bij ongewijzigd beleid.
- Voor wat betreft de inkomsten die Westervoort ontvangt vanuit het gemeentefonds en de budgetten in het sociaal domein geldt dat deze altijd is gerelateerd aan de bevolkingsopbouw en historische cijfers. Omdat er toch vaak zorgen zijn over de toenemende kosten en risico's spitst de discussie zich hier vaak toe op de kosten van de zorg. Waarmee het van spankracht getuigende adagium 'iedere Westervoorter moet de zorg krijgen die nodig is' vaak naar de achtergrond verdwijnt. Voor de spankracht is dit een negatieve invloed. Immers de bereidheid en onderzoek naar de mogelijkheid of je iets kan betalen nemen af naar mate je begint vanuit grote zorgen over de hoogte van de kosten en de risico's.

Analyse spankracht

In de jaren 80 heeft Westervoort invulling gegeven aan de groeikerntaak. Er zijn in die periode als gevolg van de economische crisis wijken gebouwd met een oververtegenwoordiging van woningen in het lage koopsegment en huurwoningen voor de (lagere) sociale huur. Dit heeft tot gevolg dat er in Westervoort een groter percentage mensen woont en komt wonen die een grotere kans hebben op kwetsbaarheid. Hierdoor loopt Westervoort op grond van de sociaal economische samenstelling, de veranderingen daarin en de ontwikkelingen in het sociaal domein het risico dat de spankracht zowel in financiële als in sociale zin op termijn te zwaar belast gaat worden. Dat risico is op diverse fysieke plekken in Westervoort groter (en eigenlijk al actueel) door de aard en prijsklasse van de woningen en de wijze van toewijzen van sociale huurwoningen. Deze ontwikkeling is op zichzelf niet uniek en is op meer plaatsen te vinden in het land, maar dan gaat het wel vaak om wijken in een grotere gemeente. Je zou de problematiek op sommige plekken in Westervoort dan ook kunnen vergelijken met de problematiek in sommige wijken in de grotere steden.

Aanbevelingen

Uit de bovenstaande analyse kan het volgende worden geredeneerd voor de spankracht.
In de jaren '80 heeft Westervoort invulling gegeven aan de groeikerntaak. In die periode zijn als gevolg van de economische crisis wijken gebouwd met woningen in het lage koopsegment en huurwoningen voor de (lagere) sociale huur. Dit heeft tot gevolg gehad dat er in Westervoort een groter percentage mensen woont en komt wonen die een kans hebben op kwetsbaarheid. Deze kwetsbaarheid belast de spankracht van hun directe omgeving en die van de Westervoortse gemeenschap als geheel.

Op basis van de analyse en de belasting van de spankracht doen wij de volgende aanbevelingen die geborgd kunnen worden in de nog op te stellen transformatie-agenda:

Pilot plekgerichte aanpak

Er is een aantal locaties, in de groeikernwijken van Westervoort, waar een concentratie is van kwetsbare inwoners (bijna op complex niveau). Het voorstel is om te starten met een gebieds- en straatgerichte aanpak. Inwoners, Vivare, Groen, Binnenste Buiten, politie en wijkteam en GVE en andere partners gaan daarin samenwerken. Voorstel is te starten met wijk Broeklanden. Met Vivare worden afspraken gemaakt over mogelijkheden om de concentratie van kwetsbare inwoners in deze wijk te verminderen.

Koester groen en speelplekken

In aansluiting op het coalitieakkoord inzetten op het minimaal handhaven van het niveau van onderhoud van het groen en waar mogelijk streven naar verbetering. Deze zorg voor de leefomgeving draagt bij aan het leefbaarheidsgevoel van de inwoners.

Maak gebruik van de schaalgrootte

Westervoort is een compact dorp met 15.000 inwoners. Dit is vergelijkbaar met een wijk uit Arnhem. Er is al een gebiedsgerichte inzet met partners, de lijnen zijn kort en hulpverlening, politie en eerstelijnszorg kent elkaar. Dit is een kracht die moet blijven en ook nog beter benut kan worden. Dat kan door bij individuele hulpverlening en ondersteuning ook te kijken naar de belasting van de spankracht van de directe leefomgeving. Het 'Goed voor Elkaar team' kan hierin het initiatief nemen.

Bouw bewust

Bouwen biedt de kans bewuste keuzes te maken in soorten woningen, in doelgroep en in prijsklasse. Samen met het kiezen van de juiste plek biedt dit dus mogelijkheden om de directe leefbaarheid op bepaalde plekken te verbeteren. Dit sluit aan bij de recent vastgestelde woningbouwnotitie.

Beeldvorming en imago

Door de woningbouw en de groeikern taak, loop je als Westervoort een risico op concentratie van kwetsbare inwoners. Dit moet je erkennen en anticiperen op een positieve manier. Je weet wat de opgave is en dat je ook staat voor je inwoners en er voor zorgt. De inwoner krijgt de zorg die noodzakelijk is. Een goede analyse van de problematiek is belangrijk. Op een positieve wijze omgaan met de uitkomsten van die analyse. Niet alleen denken in termen als onbetaalbaar, overbelasting, risico's voorkomt dat ook hierdoor de spankracht af gaat nemen.

Verbinding met Vivare

Westervoort draagt voldoende bij in het huisvesten van kwetsbare doelgroepen. Geadviseerd wordt om deze verhouding te handhaven en met Vivare afspraken te maken zodat deze verhouding blijft bestaan. Daar zullen we de ruimte gebruiken, die afspraken over het inzetten van de 20% maatwerk ons biedt.

Bij nieuwe toewijzingen van urgente gevallen wordt contact opgenomen met het Goed voor Elkaar Team, zodat een aanbod voor huisbezoek gemaakt kan worden waarbij breder wordt gekeken dan alleen de woning.

Intensiveer het bestuurlijke en ambtelijke contact met Vivare. Bijvoorbeeld door het met voorrang opstellen van een Westervoorts wijkplan vanuit het besef dat er niet veel ruimte is voor ingrijpende koerswijzigingen, maar dat er een gezamenlijk belang is om de leefbaarheid zo optimaal mogelijk te houden in de Westervoortse wijken van Vivare.

Opgroeien in Westervoort

Het aantal kinderen blijft de komende jaren gelijk. Door de bevolkingssamenstelling en passend toewijzen is er een verhoogd risico op opgroeien in kwetsbare omstandigheden.
Ook hierop moeten we anticiperen, door de preventie te versterken. Gericht onderzoek in een aantal dossiers kan helpen een beter beeld te krijgen in hoeverre het passend toewijzen heeft geleid tot toekenning van zorg. En dan met name van de urgentiegevallen. Daarbij wordt onderzocht in hoeverre het preventiesysteem heeft gewerkt of en wordt onderzocht of zorg dichter bij huis georganiseerd had kunnen worden. Hierbij wordt ook aandacht gegeven of dit passend toewijzen gevolgen heeft voor de spankracht van de directe leefomgeving dan wel de Westervoortse gemeenschap. Op basis van dit onderzoek worden verbetervoorstellen geformuleerd.

Betrekken maatschappelijke partners en regiogemeenten

Maak een bewuste keuze op welke wijze je de maatschappelijke partners en regiogemeenten gaat betrekken bij het bedenken van verdere oplossingen.
De informatie en uitkomsten van deze analyse zijn zeer nuttig als basis voor de gesprekken die Westervoort heeft met andere gemeenten (en dan met name in de directe regio) en met de maatschappelijke partners zoals Vivare. Het verdient de aanbeveling om als college een bewuste keuze te maken op welke wijze de collegeleden omgaan met deze informatie en de achterliggende problematiek in de contacten in de regio en met de betreffende organisaties.

Een flexibele, oplossingsgerichte, realistische houding die in principe uitgaat van partnerschap biedt daarbij meer kans op succes dan een dwingende, confronterende en probleemverplaatsende houding. De grotere kans op succes ligt vooral in de beperkte mate waarin grote veranderingen op Westervoortse schaal te bereiken zijn, de complexiteit van de achterliggende problemen en de grote afhankelijkheid die er op veel vlakken is tussen de (regio-) gemeenten en met de maatschappelijke partners.